

Victor Ioan FRUNZĂ:

„FAUST – o farsă existențială”

Spectacolul *Istoria comică a doctorului Faust* are la bază scenariul lui Victor Ioan Frunză, elaborat prin compararea a peste 1.630 de pagini de text: Goethe, Marlowe, Paul Valéry, Alfred Jarry etc. Echipa de actori a fost formată din George Costin, Richard Balint, Sorin Miron, Inna Andriucă, Gabriela del Pupo, Ovidiu Mihăiță, Dan Antoci, Adriana Presan și mulți alții. Scenografia a fost semnată de Adriana Grand, muzica de Tibor Cari, coregrafia de Cristian Iacob. Spectacolul este „însoțit” de o orchestră cuprinzând șase muzicieni. Succesul a fost pe măsura așteptării. Cu această creație, Teatrul din Baia Mare înscrie, după mai mulți ani, o filă frumoasă în istoria sa.

Faust este o reeditare a unui mit cu foarte mare prestigiu, într-un limbaj reflexiv, care, așa cum afirma criticul Doina Modola, s-a transformat într-o sărbătoare a teatrului și într-o izbucnire de spirit carnavalesc, în care lucrurile sunt puse sub ideea de spectacol și în care personajele sunt preluate exact ca în farsa populară. Aici Diavolul devine drăcușor, terorizat de nevăstă; marea iubire dispare sub presiunea micii sărbători erotice; omul este grotesc și destul de departe de sublim, deși se filosofează într-un spirit înalt, iar filosofia este accesibilă tuturor.

„Discursul e la marginea blasfemiei. Mi se pare un pariu interesant – s-au folosit texte mari, dar în spirit liber și cu o comunicativitate extraordinară, care poate să le relanseze și într-o epocă obosită de ideea lor. E un spectacol de secolul XXI”, remarca după premieră Doina Modola.

Tema spectacolului a fost abordată în alt aspect de Adriana Grand, care a realizat expoziția intitulată *Îngerii industriali*, vernisată în deschiderea Festivalului, la Teatrul din Baia Mare.

Despre titlul spectacolului său, Victor Ioan Frunză spune că a fost dat de „o farsă populară ambulantă europeană”. El consideră că această viziune originală, care a rezultat, este de fapt „o farsă existențială”.

Maria Sârbu: *Avem un nou spectacol de Victor Ioan Frunză, care a venit să monteze pentru prima dată la Baia Mare. Creația dumneavoastră a impulsionat această scenă. A reînviat-o și Festivalul ATELIER, solicitat de conducerea teatrului și susținut de autoritățile locale. „Faust” la Baia Mare, un Faust marca Frunză...*

Victor Ioan Frunză: Prezența Festivalului ATELIER e un lucru foarte bun pentru teatrul băimărean, care a avut o perioadă destul de gri. La prima ediție, publicul a venit în număr mare și asta a semnalizat despre nevoia de teatru a acestei comunități.

Am montat aici *Faust*. Primele reprezentații au avut loc în luna martie, dar am lansat spectacolul cu ocazia Festivalului. E un proiect pe care l-am gândit de mai mulți ani, de prin '90 am avut tema pregătită și acum am concretizat-o. Este o farsă existențială – așa am numit spectacolul – și care adună în structura ei porțiunile comice din opera lui Goethe, din *Istoria tragică a Doctorului Faust* a lui Christopher Marlowe, unde există niște pasaje burlești, dacă ar fi să cităm numai episodul cu Papa de la Roma. De asemenea, am găsit o farsă populară ambulantă europeană care se numește *Istoria comică a magului Faust* și pe care în spectacol o reproducem aproape în integritatea ei, pentru că e un text scurt, de vreo 20 de pagini. Am descoperit un alt text al lui Paul Valéry – *Faustul meu* – și din toate acestea a

reieșit un scenariu teatral care reproduce canavaua originală a mitului faustic în cheie comică, de data aceasta.

M.S.: *Spuneți undeva că ar trebui să vedem latura comică a lui Faust.*

V.I.F.: Sigur că da. Privind numai tragicul dintr-un mit îl îndepărtăm, îl osificăm. Or, tendința teatrului este tocmai să își apropie miturile. Teatrul este un descifrator de mituri, este un spărgător de coduri ale miturilor umanității și, din această perspectivă, cred că *Faustul* nostru, de la Baia Mare, e un semnal față de nevoia de metaforă pe care o resimte umanitatea.

M.S.: *Cum reacționează publicul?*

V.I.F.: Publicul reacționează foarte bine, deși am păstrat din *Tragedia* lui Goethe *Preludiul în teatru*, care este o mică lucrare teoretică despre teatru și menirea teatrului. Noi am retradus-o, am rescris-o într-un fel și, în mod paradoxal, această scenă prinde foarte bine la public. E una dintre ciudăteniile relației cu publicul și care ne dă de gândit și atunci când spunem că lumea nu ne înțelege. Practic e un teatru care se vrea a fi prin esență de factură populară, deși nivelul intelectual al publicului nu e scăzut.

M.S.: *Lucrați foarte mult, montați în diferite spații, ocoliți Capitala, însă. De ce?*

V.I.F.: Regizorii importanți nu mai lucrează în București de multă vreme. Bucureștiul nu mai oferă condițiile realizării unui spectacol performant. Actorii sunt foarte ocupați cu reclamele, cu filmările, cu telenovelele și e foarte greu să-i strângi la o repetiție. Nu știm ce își doresc directorii de teatru din București. Astfel, preferăm să ne realizăm operele în teritoriu, în străinătate, unde putem, pentru că arta e lungă și viața e scurtă.

M.S.: *Credeți că actorilor, care lucrează acum altceva decât teatru, nu le va fi greu să se reîntoarcă la scenă?*

V.I.F.: Faptul că joacă în telenovele este opțiunea lor. Eu nu consider că există genuri minore. Desigur, pentru mine arta teatrală este importantă, dar au și ei rațiunile lor, de natură economică, în primul rând. Cert este că, din cauza acestei situații, teatrul devine pentru ei un lucru care îi împiedică de la treabă.

M.S.: *Montați pretutindeni. Ce-ați făcut în stagiunea care se încheie?*

V.I.F.: Am montat *Medeea* de Jean Anouilh, la Teatrul de Cameră din Budapesta. Apoi am lucrat alt spectacol în Capitala Ungariei, dar și la Timișoara (Teatrul German de Stat), la Köln în Germania – un *Faust*, care a premers într-un fel spectacolul de aici, de la Baia Mare. Am montat la Brăila *Visul unei nopți de vară*, iar acum acum vom realiza, la Bratislava, în Slovacia, *Furtuna*. În limba slovacă nu am mai montat.

M.S.: *Vă pregătiți proiectele din timp. Lucrați mult la ele?*

V.I.F.: La proiectul *Faust* am lucrat cel puțin cinci ani. Am comparat 1.632 de pagini de text, ca să ajung la forma pe care am realizat-o. Am de obicei caietele de spectacol pregătite din timp. La Baia Mare am văzut trupa și mi-am dat seama că e locul unde pot să montez textul. Tot așa aștept să găsesc un teatru pentru *Pasărea Măiastră*, textul pentru scenă fiind pregătit. Rareori am montat ceva și să nu fiu pregătit din vreme. Rareori am avut comenzi, în sensul de a monta ceva pentru care nu eram pregătit din timp.

M.S.: *Puneți accent pe muzică. În spectacolele dumneavoastră este tot mai prezentă muzica live. Ați montat și operă. E o pasiune?*

V.I.F.: E un gen care îmi place foarte tare. Am montat operă și în străinătate și în România. *Musicaluri* am făcut și mă preocupă acest gen. Interferența

Scenă din *Istoria comică a doctorului Faust*

între muzică și dramă e extrem de importantă pentru mine. Dacă poate să existe muzică în direct, e un moment important pentru arta spectacolului. M-a preocupat mult și televiziunea într-o anumită perioadă și am lucrat cu plăcere. Cred că într-o perioadă ulterioară a creației mele opera va juca un rol important. Așa simt.

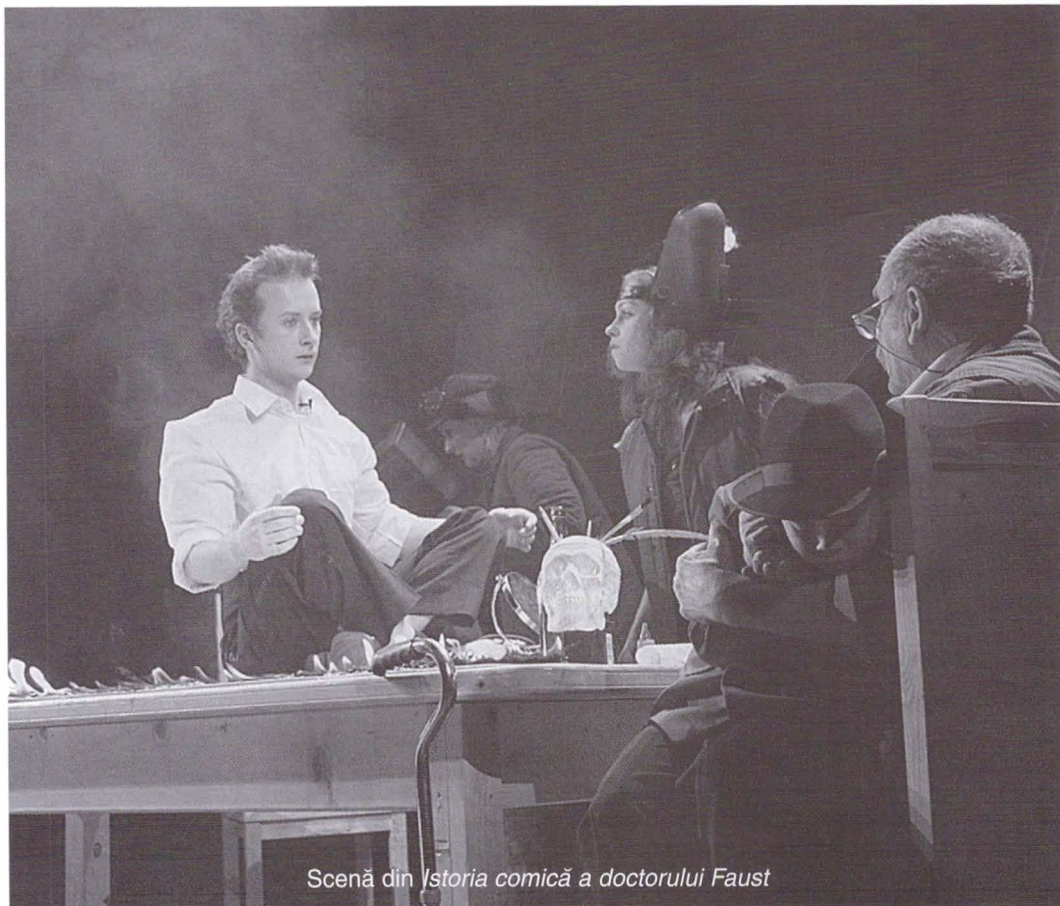
M.S.: *Aveți o echipă verificată, care vă urmează.*

V.I.F.: E foarte important să ai o echipă. Sigur că lucrurile se mai schimbă pe parcurs. Eu am o echipă cu care merg de multă vreme. E vorba de scenografie – lucrez cu Adriana Grand, desigur am lucrat și cu alți scenografi. Preponderent cu ea lucrez. Am lansat mulți compozitori de muzică de scenă. În ultimii șase ani am lucrat cu tânărul Tibor Cari. E al 11-lea compozitor de muzică de scenă pe care îl lansez. Am lucrat cu dramaturgi, în sensul nemțesc al cuvântului, la noi le spunem secretari literari. Ultimul dramaturg cu care am lucrat este Victoria Balint.

M.S.: *Ați lansat și mulți actori.*

V.I.F.: Exact. Actorii au fost mulți. Cel mai nou în echipa noastră este Richard Balint, cu care am lucrat la trei spectacole.

M.S.: *Ați chemat la repetiția generală cu Istoria comică a doctorului Faust actorii de la Teatrul Național din Cluj, să vadă spectacolul înainte de lansare.*

Scenă din *Istoria comică a doctorului Faust*

V.I.F.: Mi se pare important ca mediile teatrale să comunice între ele. La noi se întâmplă foarte rar acest lucru. Mă preocupă punerea în conexiune a acestor medii, pentru că, altfel, o să rămânem doar la stadiul actual, când, de obicei, chemăm numai cronicari teatrali, care să ne vadă, ceea ce este un lucru important, dar nu e totul. Trebuie să ne putem confrunta. Mut actori de colo-colo, cu prețul unor eforturi destul de mari, încercând să constituim aceste echipe teatrale. Refac un traseu inițial care era acel de trupă ambulantă.

M.S.: Ați avut o încercare și o izbândă în acest sens.

V.I.F.: Cu Trupa pe Butoaie. Într-adevăr. A fost o experiență foarte frumoasă dar foarte grea. Trupa juca din aprilie și până în octombrie și îmi ocupa foarte mult timp. Nu am reușit să găsesc oameni care să lucreze în locul meu, ca eu să pot să fac și altceva. Așa că, după șapte ani, a trebuit să o abandonez. Dar a fost o experiență bună pe care aș relua-o oricând, însă ține și de o anumită perioadă de creație.

M.S.: Când e următoarea premieră?

V.I.F.: Va fi la Galați, în iulie, unde fac spectacolul cu *Poeticile teatrale*. Se va intitula *Improvizația de la Galați* și conține texte de poezie teatrală aparținând lui Molière, Goldoni, Giraudoux, care tratează aceeași temă – poezii teatrale puse în discuție de o trupă de actori. Este și un text românesc, al lui Ion Sava, care are cam

aceeași temă, dar și o porțiune din *Iluzia comică* a lui Corneille, care tratează această relație dintre teatru și realitate. Am făcut un text de spectacol care aduce în discuție rosturile teatrului, mai ales în România, pentru că l-am pus în directă legătură cu situația actuală a teatrului românesc care nu e una dintre cele mai bune.

M.S.: *E o formă interesantă această combinație, mixtură de texte asupra cărora lucrați, dând naștere unui scenariu original, propriu.*

V.I.F.: E vorba de recitirea textelor. E un lucru foarte important, pentru că, până la urmă, în goana asta pentru spectaculos pierdem una dintre componentele esențiale ale artei spectacolului. Teatrul trăiește din echilibru și nu putem să ignorăm una dintre componentele artei spectacolului în defavoarea alteia. S-a tot vorbit de teatru că trebuie să fie preponderent vizual sau trebuie să fie preponderent de cuvânt. Sunt nonsensuri, pentru că teatrul trebuie să trăiască într-o armonie a echilibrului, într-un simț și o știință a măsurii.

M.S.: *Unii spun că Victor Ioan Frunză este o instituție, este o școală. Nu faceți o școală?*

V.I.F.: Am proiectul unei școli de vară. Anul trecut am făcut proiectul unei astfel de școli, însă nu e suficientă doar voința mea, ci e nevoie și de un anume cadru. Sper că acest lucru se va produce în curând. Până atunci, prefer să pun o amprentă sensibilă asupra mișcării teatrale care m-a format și căreia e timpul să-i comunic, la rândul meu, o anumită formă de experiență.

M.S.: *Unii creatori spun că teatru e în criză. Este teatrul în criză?*

V.I.F.: De mult timp aud că teatrul e în criză. Nu cred că teatrul e în criză. Poate că anumiți autori de spectacole sunt în criză. Poate e și o formă de a-ți face publicitate. Când spui că un loc e mort și tu vii să-l reînvi e o formă de publicitate.

Uneori, regizorilor, autorilor de spectacole le place să declare că locul e mort tocmai pentru a crea un culoar ca să alerge singuri. Eu nu cred că teatrul e în criză. Sunt crizele curente de creație ale autorilor, ale artiștilor. Crizele de creație sunt un lucru sănătos în cariera unui artist. Siguranța te duce la suficiență, după cum o avalanșă de premii duce la saturarea artistului, la uscarea lui.

M.S.: *Cum vedeți teatrul comercial?*

V.I.F.: Teatrul comercial este și el o formă. Nu cred că există genuri minore. Un profesionist autentic își poate arăta măiestria în orice fel de gen, se poate exercita pe orice suprafață și la orice profunzime. Chiar îmi doresc să pot să fac la un moment dat un teatru de bulevard, de ce nu. Mi-ar plăcea să existe într-un teatru o serie de spectacole „*Capodoperele teatrului de bulevard*”. În Franța se dă Premiul Academiei pentru așa ceva. Și nu au niciun fel de complexe. Premiul nu încununează întotdeauna o creație elitistă.

Gama de exprimare a teatrului este extrem de largă și faptul că anumite spectacole au un grad de accesibilitate mai mare nu le face mai puțin valoroase sau mai puțin importante. Poate să existe un teatru comercial alături de un teatru-experiment. Genurile nu trebuie să se excludă unele pe altele. Dar aceste lucruri se întâmplă, din păcate. Mai ales din partea așa-zisului public specializat. Rareori simți o cronică care să semnalizeze un spectacol de divertisment. Or, și acela este un spectacol și are publicul lui. Apropo, de premii. Ați văzut vreodată să se dea un premiu unui spectacol comercial? Niciodată, niciodată nu se pune această problemă.